

УКРАЇНЬСЬКА МОВА – САМОСТІЙНА МОВА

*Мова – це форма нашого життя,
життя культурного й національного,
це форма національного організування.
Іван Огієнко*

Мова – душа кожної національності, її святиня, її національний скарб. Звичайно, не сама по собі мова, а мова як певний чинник культури та традиції несе в собі національний характер народу, самобутній менталітет. В мові – наша стара і нова культура, ознака нашого національного визнання.

Мови розвиваються рівномірно одна одній, а не генетично, не одна з одної. Ще 1836 р. словенський мовознавець Єрней Копітар у своїх працях показав, що всі слов'янські мови – то сестри, незалежні одна від одної. Так само й австрійсько-словенський філолог Франц Міклошіч справедливо навчав, що всі мови самостійні. Він один з перших у Західній Європі обстоював самобутність української мови.

Так, сусідні мови завжди мають багато спільного, але кожна мова – це індивідуальна окрема одиниця, яку людина розпізнає із потоку звуків. Народ чи нація постає з племен, племена з родів, так само постає й мова зі своїх племінних говірок.

Багато російських учених стверджували, ніби українська мова — то тільки наріччя мови російської, а польські запевняли — наріччя польської. Поняття «мова, наріччя, говірка» — це все умовні терміни, для окреслення яких немає сталого змісту, нема й ясної межі між ними.

Наприклад, російська мова – це теж окрема самостійна мова, але супроти своєї праслов'янської мови, з якої вона розвинулася, вона тільки наріччя. Життя й культура з плином часу ведуть племена до об'єднання, так само й говори об'єднуються в мови.

Мова наша (особливо жива народна мова, не літературна) вже в XVI та XVII ст. дуже відрізнялася від мови московської. Живу мову нашу в Москві мало розуміли, розібрати, що таке наша мова, тоді ще не могли. Кожну людину, що не говорила по-хрещеному, тобто по-московському, прозивали німцем, німотою.

Словниковий склад сучасної української літературної мови формувався протягом тривалого історичного часу, тому лексика сучасної української літературної мови неоднорідна за походженням. Тодішня, близька до живої народної літературна мова формувалася на основі волинсько-галицьких говорів і пов'язувалась з діяльністю Памво Беринди, Іова Борецького, Данила Братковського, Лаврентія Зизанія, Мелетія Смотрицького та інших передових діячів XII ст., більшість з яких у 1632 р. стануть засновниками першого вищого навчального закладу в Україні – Києво-Могилянської колегії.

Ще за часів Катерини II 1784 р. започаткувалося створення словника, який містив би в собі всі мови, які існують на світі. З часом цариця передала роботу німецькому енциклопедисту Петеру Палласу, який видав чотири томи праці «Сравнительные словари всех языков и наречий, собранные десницею Всевысочайшей особы». Хоч праця містила філологічні домисли, але вирізняла «малоросійське наріччя» з-поміж інших мов.

Та з початку XIX ст. знаходились такі вчені, які добре розуміли стан нашої мови, називали її не наріччям, а окремою мовою в слов'янській сім'ї та пророкували їй славетне життя.

Яскраві думки про українську мову був філолог-славист професор Ізмаїл Срезневський, який в 1834 р. писав: *«В настоящее время нечего доказывать, что язык украинский (или как угодно называть другим, малороссийский) есть язык, а не наречье русского или польского, как доказывали некоторые, и многие уверены, что этот язык есть один из богатейших языков славянских, что он едва ли уступит богемскому в обилии слов и выражений, польскому в живописи, сербскому в приятности, что это язык, который, будучи еще не обработан, может уже сравниться с языками образованными по гибкости и богатству синтаксическому, – язык поэтический, музыкальный и живописный»*.

Засновник наукової славістики Павло (Павел) Шафарик писав про нашу мову: *«В южнорусском наречье мы имеем дело с такими же самобытными наречьями, как и другие славянские»*.

Також як окрему мову визнав російський східнознавець академік Федір Корш: *«Язык Малой России может быть назван диалектом лишь по отношению к тому доисторическому языку, на котором говорили русские славяне до своего решительного разделения на три ветви. Относительно этого праязыка и великорусский язык есть диалект. По отношению к последнему малорусский язык есть язык. Как таковой, он в свою очередь разделяется на наречья и говоры, совершенно независимые от наречий и говоров великорусских»*.

Мова – це не тільки простий символ розуміння, пізнання.

Українська мова витворювалася в певній культурі, в певній традиції, тому є свідченням присутності українців на планеті, вирізненням їх серед народів світу. От чому мова завжди має таку велику увагу в національному русі, от чому вона посідає почесне місце серед головних наших питань.

І поки живе мова – житиме й народ як національність. Не стане мови – не стане національності: вона геть розчиниться поміж дужчим народом.